

Przedmowa	10
-----------	----

XX WIEK

1. Na progu XX wieku. Energia nowoczesności

Teksty	
Filippo Tommaso Marinetti, <i>Manifest futuryzmu</i> (fragment)	16
Guillaume Apollinaire, <i>Małe auto</i>	18
* <i>Celowanie</i>	20
* <i>Prześliczna rudowłosa</i> (fragment)	21

Komentarze

Ernst Hans Gombrich, <i>O sztuce</i> (fragment)	25
Jerzy Stempowski, <i>[Sztuka i przemysł]</i>	26
Czytamy i interpretujemy	27
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	28

2. Poeta w wielkim mieście

Teksty	
Jan Lechoń, <i>Herostrates</i>	30
Antoni Słonimski, * <i>Czarna wiosna</i> (fragmenty)	32
Kazimierz Wierzyński, <i>Lewa kieszeń</i>	33
Julian Tuwim, <i>Chrystus miasta</i>	35
<i>Życie codzienne</i>	36
Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, <i>Film amerykański</i>	37
* <i>Płyty Carusa</i> (fragmenty cyklu)	37
Bruno Jasieński, <i>But w butonierce</i>	39
Tadeusz Peiper, <i>Miasto. Masa. Maszyna</i> (fragment)	40
<i>Miasto</i>	41
Julian Przyboś, <i>Na kołach</i>	42
<i>Wieczór</i>	42

Komentarz

Michał Głowiński, Janusz Sławiński, <i>[Miasto w poezji]</i>	44
--	----

Interpretacja

„Na kołach” Juliana Przybosia	45
-------------------------------	----

Czytamy i interpretujemy	45
---------------------------------	----

Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	47
--	----

Obserwujemy i ćwiczymy swój język	47
--	----

3. Polityka i psychologia.

Proza realistyczna w dwudziestoleciu międzywojennym	48
--	----

Teksty

Maria Dąbrowska, * <i>Noce i dnie</i> (fragment)	57
Maria Kuncewiczowa, * <i>Cudzoziemka</i> (fragment)	59
Jarosław Iwaszkiewicz, * <i>Panny z Wilka</i> (fragment)	62
Wielka proza światowa	64

Czytamy i interpretujemy	66
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	67
Obserwujemy i ćwiczymy swój język	67
 4. Konstruktorzy dziwnych światów	68
Teksty	
Bolesław Leśmian, <i>Topielec</i>	69
<i>Dusiołek</i>	71
* <i>Poeta</i>	73
Bruno Schulz, * <i>Wiosna</i> (fragmenty)	74
Wielka proza światowa	79
Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty)	80
Komentarz	
Wolfgang Kayser, <i>Próba określenia istoty groteskowości</i> (fragment)	86
Czytamy i interpretujemy	87
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	89
Obserwujemy i ćwiczymy swój język	89
 5. Katastrofizm i katastrofa	90
Teksty	
Czesław Miłosz, <i>O książce</i>	93
Kazimierz Wierzyński, * <i>Pieśń ze środka miasta</i> (fragmenty)	95
Konstanty Ildefons Gałczyński, * <i>Koniec świata. Wizje świętego Ildefonsa,</i> <i>czyli Satyra na uszczęśliwioną</i> (fragmenty)	96
* <i>Kryzys w branży szarlatanów</i>	97
Józef Czechowicz, <i>Żal</i>	98
Krzysztof Kamil Baczyński, <i>Wyroki</i>	99
<i>Pokolenie [Wiatr drzewa spienia]</i>	100
Tadeusz Gajcy, * <i>Przesłanie</i>	101
Tadeusz Borowski, * <i>Pieśń</i>	102
Komentarz	
Paweł Rodak, <i>[Wyobrażenia poetów spełnionej apokalipsy]</i>	103
Czytamy i interpretujemy	104
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	105
Obserwujemy i ćwiczymy swój język	106
 6. Po katastrofie – literatura wobec zagłady	107
Teksty	
Kazimiera Iłakowiczówna, * <i>O Boże</i>	108
Tadeusz Borowski, <i>Dzień na Harmenzach</i> (fragment)	109
<i>Proszę państwa do gazu</i> (fragment)	112
Gustaw Herling-Grudziński, <i>Ręka w ogniu</i> (fragment)	114
Władysław Broniewski, * <i>Ballady i romanse</i>	117
Czesław Miłosz, <i>Campo di Fiori</i>	117
Adolf Rudnicki, * <i>Wielkanoc</i> (fragment)	119
Tadeusz Różewicz, <i>Matka powieszonych</i>	121
<i>Ocalony</i>	122
* <i>Termopile polskie</i>	123
Komentarz	
Wojciech Karpiński, <i>Lustro „Innego świata”</i> (fragment)	124
Czytamy i interpretujemy	125
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	127
Obserwujemy i ćwiczymy swój język	127

7. Literatura i komunizm 128

Teksty

Andrzej Bobkowski, * <i>Szkice piórkiem</i> (fragmenty)	129
Adam Ważyk, <i>Rzeka</i>	131
* <i>Lud wejdzie do śródmieścia</i> (fragmenty)	132
<i>Poemat dla dorosłych</i> (fragmenty)	135
Czesław Miłosz, <i>Który skrzywdziłeś</i>	136
* <i>Zniewolony umysł</i> (fragmenty)	137
Wielka proza światowa	138
Sławomir Mrożek, * <i>Z ciemności</i>	139
* <i>Mali, ale postępowi</i>	140
Marek Hłasko, * <i>Cmentarze</i> (fragment)	141
Kazimierz Wierzyński, * <i>Moralitet o czystej grze</i>	144
Stanisław Barańczak, <i>Spójrzmy prawdzie w oczy</i>	144
Ryszard Krynicki, * <i>Jeżeli przyjdzie</i>	146
Jerzy Zagajewski, * <i>Plany, sprawozdania</i>	146
Zbigniew Herbert, <i>Potęga smaku</i>	148
Jan Polkowski, * * * [Dla Ciebie ciągle małym chłopcem jest ten świat]	150
Miron Białoszewki, * <i>Kabaret Kici Koci</i> (fragment)	151

Komentarz

Tomasz Burek, <i>Herbert – linia wierności</i> (fragment)	152
Czytamy i interpretujemy	153
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	156
Obserwujemy i ćwiczymy swój język	156

8. Literatura utraconych ojczyzn 157

Teksty

Stanisław Vincenz, * <i>Na wysokiej poloninie</i> (fragment)	161
Czesław Miłosz, * <i>Dolina Issy</i> (fragmenty)	162
Andrzej Chciuk, * <i>Atlantyda. Opowieść o Wielkim Księstwie Balaku</i> (fragmenty)	164
Julian Strykowski, * <i>Głosy w ciemności</i> (fragmenty)	165
Melchior Wańkowicz, * <i>Ziele na kraterze</i> (fragment)	166
Witold Gombrowicz, * <i>Trans-Atlantyk</i> (fragment)	167
* <i>Dziennik 1953–1956</i> (fragmenty)	169
Tadeusz Konwicki, * <i>Sennik współczesny</i> (fragmenty)	170
Paweł Huelle, * <i>Opowiadania na czas przeprowadzki</i> (fragment)	171
Wielka proza światowa	172

Komentarz

Jerzy Jarzębski, <i>Dziedzic z Sandomierskiego</i> (fragment)	173
Czytamy i interpretujemy	174
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	175
Obserwujemy i ćwiczymy swój język	175

9. Literatura i egzystencja 176

Teksty

Albert Camus, * <i>Mit Syzyfa</i> (fragment)	178
Wielka proza światowa	181
Gustaw Herling-Grudziński, * <i>Pietà dell'Isola</i> (fragment)	182
Tadeusz Różewicz, <i>Strach</i>	183
<i>Spadanie czyli o elementach wertykalnych i horyzontalnych</i> <i>w życiu człowieka współczesnego</i> (fragmenty)	184
<i>Drewno</i>	186
Andrzej Bursa, * <i>Sobie samemu umarłemu</i>	187
Stanisław Grochowiak, <i>Płonąca żyrafa</i>	187
Rafał Wojaczek, * <i>Martwy język</i>	189

Wisława Szymborska, <i>Obmyślam świat</i>	190
*** [<i>Nicość przenicowała się także i dla mnie</i>]	192
<i>Utopia</i>	193
Stanisław Barańczak, * <i>Jakieś Ty</i>	194
Komentarz	
Stanisław Balbus, [<i>Poetycki warsztat Szymborskiej</i>]	195
Czytamy i interpretujemy	196
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	198
Obserwujemy i ćwiczymy swój język	198
 10. Teatr groteski – rewolucja i absurd	199
Teksty	
Stanisław Ignacy Witkiewicz, * <i>Szewcy</i> (fragment)	200
* <i>Teatr</i> (fragment)	205
Witold Gombrowicz, * [<i>O „Ślubie”</i>]	207
Miron Białoszewski, * <i>Wyprawy krzyżowe</i> (fragment)	208
Tadeusz Różewicz, * <i>Kartoteka</i> (fragment)	209
Sławomir Mrożek, <i>Tango</i> (fragment)	211
Komentarz	
Jan Błoński, <i>Rewolucja nihilizmu</i> (fragment)	213
Czytamy i interpretujemy	214
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	215
Obserwujemy i ćwiczymy swój język	215
 11. Poezja, która ocala	216
Teksty	
Leopold Staff, <i>Harmonia</i>	217
<i>Bonaccia</i>	218
Julian Tuwim, <i>Zmęczenie</i>	219
Kazimierz Wierzyński, * <i>Skok o tyczce</i>	219
Jarosław Iwaszkiewicz, * <i>Powrót</i>	219
* <i>Źródło Aretuzy</i>	220
Thomas Stearns Eliot, * <i>Ziemia jałowa</i> (fragment)	221
Osip Mandelsztam, * *** [<i>To garncarze Krecie wielkość dali</i>]	223
Czesław Miłosz, * <i>St. Ign. Witkiewicz</i>	224
<i>Przedmieście</i>	225
<i>Świat (poema naiwne)</i>	226
<i>Zakęcie</i>	227
Zbigniew Herbert, <i>Tamaryszek</i>	227
<i>Powrót prokonsula</i>	228
<i>Przesłanie Pana Cogito</i>	230
Wojciech Wencel, * <i>Perła</i>	231
Komentarz	
Zygmunt Kubiak, <i>Pożegnanie dzieciństwa</i> (fragment)	231
Interpretacja	
„Przedmieście” Czesława Miłosza	233
Czytamy i interpretujemy	233
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	236
Obserwujemy i ćwiczymy swój język	236
 12. Poezja wiary	237
Teksty	
Jerzy Liebert, * <i>Jeździec</i>	238
* <i>Koguty</i>	239
Jan Twardowski, <i>za szybko</i>	240
<i>samotność</i>	241

przezroczystość	242
szukam	242
Anna Kamieńska, * <i>Odejście Hioba</i>	243
* <i>Rzeczy widzialne i niewidzialne</i>	244
Czesław Miłosz, <i>Traktat teologiczny</i> (fragment)	245
Krzysztof Koehler, * * * [Z twarzą w dłoniach]	245
Janusz St. Pasierb, * <i>wstępując na wzgórze</i>	246
* <i>Genesis</i>	247
Józef Tischner, [Dramat życia]	249
Komentarz	
Leszek Kołakowski, <i>Odwet sacrum w kulturze świeckiej</i> (fragment)	249
Czytamy i interpretujemy	250
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	252
Obserwujemy i ćwiczymy swój język	252

13. Więcej niż sztuka – Białoszewski i duch eksperymentu 253

Teksty

Miron Białoszewski, <i>Szare eminencje zachwyty</i>	254
<i>Sprawdzone sobą</i>	256
<i>Obierzyny (2)</i>	257
* <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> (fragmenty)	258
* <i>Rozkurz</i> (fragment)	259
<i>wywód jestem'u</i>	261
<i>namuszowywanie</i>	262
<i>Ja stróż latarnik nadaje z mrówkowca</i>	263
* * * [SMIERĆ tak uzwyczajnia]	263

Komentarz

Anna Sobolewska, [Gry egzystencjalne Białoszewskiego]	263
Czytamy i interpretujemy	264
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	266

14. Przygoda z wolnością – młoda literatura przełomu lat 80. i 90. 267

Teksty

Marcin Świetlicki, * <i>Dla Jana Polkowskiego</i>	269
* <i>Przed wyborami</i>	270
Marcin Sendek, * <i>Tym razem obędzie się bez ofiar</i>	270
Miłosz Biedrzycki, * <i>Aksłop</i>	271
Robert Tekieli, * <i>Kahuże</i>	271
* <i>Przyszli barbarzyńcy</i>	272
* <i>Nibyt</i>	272
Krzysztof Jaworski, * <i>Ubywanie</i>	272
Jacek Podsiadło, * <i>Don't leave me</i>	273
Manuela Gretkowska, * <i>My zdies' emigranty</i> (fragment)	273
Paweł Huelle, * <i>Weiser Dawidek</i> (fragment)	274
Andrzej Stasiuk, * <i>Ptaki</i> (fragment)	276
Antoni Libera, * <i>Madame</i> (fragment)	276
Współczesna proza światowa	277
Czytamy i interpretujemy	279
Rozważamy, podsumowujemy, piszemy	280
Obserwujemy i ćwiczymy swój język	280

Lektury dla ciekawych	281
Problemy do powtórzeń przed egzaminem maturalnym	283
Indeks rzeczowy	286
Indeks osób i utworów	290